

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

L. W. G. Blokhuis

De thuiskomst van Gods volk

(1)

HOSEA 11:11. ZIJ ZULLEN BEVEND KOMEN ALS EEN VOGEL UIT EGYPTE, ALS EEN DUIF UIT HET LAND ASSUR, EN IK ZAL HEN DOEN WONEN IN HUN HUIZEN, LUIDT HET WOORD DES HEREN.

DE PROFEET HOSEA werkte in de dagen van koning Jerobeam II, in een welvaartstijd. Materieel hadden de Israëlieten het zelden zo goed gehad als toen. Maar omdat groot en klein de HERE vergat — het zijn immers sterke benen die de weelde kunnen dragen — moesten de profeten het volk terugroepen tot God en Zijn dienst. Dat heeft ook Hosea gedaan. Hij laat in beeldrijke taal zien hoe goed, hoe mild, hoe trouw de HERE is en hoe het volk van God Zijn trouw en Zijn liefde niet waard geweest is. Hosea laat ook zien dat onze menselijke ontrouw de onbegrijpelijke trouw van God niet kan breken.

De profeet laat zijn oog gaan over Israëls verleden. Hij leest in de Bijbel, in de geschiedenis van de HERE en Zijn volk. En wij mogen over zijn schouder kijken en meelezen: „Toen Israël een kind was, heb Ik het liefgehad, en uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen” (vers 1). Zo was het begin: een volk van dwangarbeiders, een volk dat in de wereld niets te betekenen had. Uit de verdrukking in het diensthuis heeft de HERE hen geroepen. Hij riep Mozes en Hij sprak door de mond van Mozes tot dat arme slavenvolk. Hij riep met Zijn machtige stem Zijn gemeente uit de ellende van de steenovens, waar de zweep van de drijver knalde en Hij sloot met dat volk een verbond. God heeft Zich aan Zijn gemeente verbonden. Hosea wordt niet moe ons daaraan te herinneren.

Eens is Israël geroepen. Maar „hoemeer men hen riep, des te meer dwaalden zij weg” (vers 2). In de woestijn mopperde de gemeente over alles en nog wat en in het beloofde land aangekomen beantwoordde Israël Gods goede gaven met ondankbaarheid.

En wat deed de HERE toen? Hij zegt het ons Zelf: „Ik leerde Efraïm lopen” (vers 3). Dat kind, die zoon van de Vader in de hemel werd groter. Dat kind leerde lopen net zoals wij dat eens geleerd hebben. De geschiedenis laat ons zien hoe Gods sterke Vaderhanden bezig zijn geweest het jonge Israël de weg te wijzen, te bemoedigen, te belonen, ook te straffen als het nodig was. De HERE heeft Zijn volk opgevoed.

Toen Hosea leefde, was dat opvoedingswerk al eeuwen aan de gang. Alleen maar, de resultaten waren diep teleurstellend. „Ja”, zo klinkt de klacht, „Mijn volk volhardt in het afdwalen van Mij” (vers 7). Omdat er geen trouw, geen liefde, geen kennis van God in het land was, daarom is na heel lang geduld de maat vol geworden. De HERE stootte Zijn volk weg uit het erfland. De heidenen kwamen om de gemeente die naar Gods naam genoemd was, weg te voeren in ballingschap. Er was aan Israël veel zorg besteed. Trouwe profeten hadden teruggeroepen tot de wet en de getuigenis. Maar hoe meer men hen riep, des te meer dwaalden zij weg. Hosea geeft in forse trekken een schildering van de toestand als hij zegt: „Vloeken, liegen, moorden, stelen en echtbreken! Men pleegt geweld, bloedbad volgt op bloedbad.” (4:2). Zo zag het er uit in de kerk.

En nu zouden wij zeggen: „Is dat nu het resultaat van al Gods werk? Er is blijkbaar geen zalf aan te strijken. Er is met zo'n gemeenschap niet te ploegen en niet te eggen. Geen wonder dat dit verkeerd loopt. Je kunt het beste breken met zo'n gemeente, je losmaken van zo'n kerk”.

Voordat dit antwoord over onze haastige lippen komt zullen we er goed aan doen nog even te luisteren naar de profeet Hosea, te luisteren naar de HERE Zelf die door de mond van Hosea dit zegt: „Hoe zou Ik u prijs-

geven, Efraïm, u overleveren Israël? . . . Mijn hart keert zich om in Mij.” Het vaderhart spreekt. Dat vaderhart wil voorkomen dat het eigen kind ondergaat. Voordat de verloren zoon zich omkeert om naar zijn vader te gaan, heeft het hart van de goede Vader zich al naar het schuldige kind gekeerd.

De grote Vader heeft met geweldig stemgeluid Zijn kind Israël teruggeroepen van de plaatsen, waarheen Hij het verbannen heeft. Hij heeft gebruld als een leeuw. Zo mogen de profeten spreken. De leeuw heeft gebruld — wie zou niet vrezen? De Heer HERE heeft gesproken — wie zou niet profeteren? En als die stem indrukwekkend over de wereld dondert, schrikt de jongen op en hij komt weer thuis.

Hosea verkondigt dat GODS VOLK WEER THUIS KOMT.

„Zij zullen bevend komen als een vogel uit Egypte, als een duif uit het land Assur, en Ik zal hun doen wonen in hun huizen, luidt het Woord des HEREN.” Dat is het troostvolle uitzicht, het heerlijke perspectief.

Israël was afgedwaald en het had in dat afdwalen volhard. Het had er een gewoonte van gemaakt de wegen des HEREN te verlaten. Ondanks veel oproepen tot bekering had het volk geweigerd zich te bekeren. Maar in het vreemde land, ver van de eigen vertrouwde omgeving zal de HERE brullen als een leeuw (vers 10). Door zijn majesteit te tonen zal Hij Israëls vijanden verschrikken en de Israëlieten achter zich verzamelen. De wereld moet de zonen van God loslaten. Het uur van de bevrijding slaat. Bevend komen de ballingen terug.

Het was niet aan hun liefde, hun trouw, hun geloof te danken dat de deuren van de gevangenis opengingen. De profeet Ezechiël die wat later dan Hosea leefde en die alle misère van de ballingschap zelf mee moest maken, heeft laten zien waar de ommekeer, de heroriëntering is begonnen: niet beneden, maar boven, niet bij Israël, maar bij de HERE, niet bij de lastige, weerspannige jongen, maar bij de goede Vader met zijn bewogen hart. Zo kunt u het lezen in Ezechiël 36: „Daarom, zeg tot het huis Israël: Zo zegt de Heer HERE: Niet om uwentwil doe Ik het, o huis Israëls, maar om Mijn heilige naam, die gij ontheiligd hebt onder de volken, in wier gebied gij gekomen zijt. Ik zal Mijn grote naam, die onder de volken ontheiligd is, die gij temidden van hen ontheiligd hebt, heiligen en de volken zullen weten, dat Ik de HERE ben.”

Dezelfde boodschap horen we hier bij Hosea (vers 9): „Ik zal mijn brandende toorn niet ten uitvoer brengen. Ik zal Efraïm niet verder verderven. Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden, en Ik zal niet komen in toorn.”

Om Zijn grote naam redt de levende God Zijn verstrooide kinderen. Zijn heilige naam is aan hen verbonden; die naam is over hen uitgeroepen. Zijn naam, Zijn eer zit vast aan Zijn volk. En daarom komt dat volk terug, bevend, fladderend als een vogel. Zoals de mus een huis vindt en de zwaluw een nest bouwt bij de altaren van de HERE der heerschen, zo krijgt Gods volk een woonplaats in Zijn nabijheid.

Hier hebt u het geheim van het leven in het Verbond, het leven in het geloof.

In het geloof is plaats voor de schrik des Heren, de vrees voor de Heilige en Rechtvaardige, de zorg Hem toch niet bedroefd en boos te maken... en tegelijk de vertrouwen- overgave, het stille schuilen in het verborgene van Zijn tent.

Dit is de weg van de wederkeer, dit is geloof en bekering, dit is zoeken van Gods Koninkrijk en Zijn gerechtigheid. Onze Here Jezus Christus, die ons de Vader bekend-

maakt, heeft ons deze weg geopenbaard. Het is een weg van bevende vrees en veilige geborgenheid. Het is de beweging van opgeschrikte vogels en de rust van een beschut- tend nest. Die twee noemt het Godswoord bij Hosea in één adem. Die twee zijn er beide ook bij ons, als het goed is.

Blijft uw behoudenis bewerken MET VREZE EN BEVEN, want GOD IS HET, DIE OM ZIJN WELBEHAGEN ZOWEL HET WILLEN ALS HET WERKEN IN U WERKT.

Kerkelijk leven

TERUGNAME VAN DE „OPEN BRIEF” ?

Een kerkeraad van een (vrijgem.) geref. kerk zond mij, als medeondertekenaar van de „Open Brief” een geargumenteerde en drin- gend verzoek mijn handtekening onder de „Open Brief” terug te nemen.

Daar dit verzoek een **broederlijk** appèl was, heb ik daarop uitvoerig geantwoord. Een groot gedeelte van mijn antwoord neem ik hieronder op. Ter verduidelijking zijn enkele hoofdstukjes aan mijn antwoord toegevoegd. De brief van de kerkeraad publiceert ik niet, omdat dit een persoonlijk schrijven was. Ik meen, dat mijn antwoord als zodanig echter duidelijk genoeg is.

Het eerste broederlijk appèl

Gaarne wil ik u hartelijk danken voor uw brief...

U schreef, dat over de O.B. allicht met mij zou zijn gesproken. Niemand van hen, die bezwaar tegen de „Open Brief” heeft, ook mijn kerkeraad niet, heeft hierover met mij contact opgenomen.

Tot nu toe moest ik alles uit de pers vernemen.

Des te meer ben ik u dankbaar, dat u zelf contact met mij opneemt. In uw brief voel ik ook de begeerte, dat wij elkaar zullen vasthouden.

Dat elkaar vasthouden is ook mijn hartstochtelijk begeren; daarom spijt het mij des te meer, dat ik aan uw verlangen tot terugname van mijn handtekening meen niet te mogen voldoen.

Wanneer terugname van de O.B. zou kunnen dienen tot heil van de Kerk van Christus, dan zou ik gaarne nog vanavond mijn handtekening terugnemen.

Maar brs., ook uw indringend, geargumen- teerd verzoek heeft mij niet kunnen overtuigen. Ik ben nog steeds van mening, dat verschijning van de O.B. nodig was niet alleen, maar dat de verschijning ervan al veel eerder had moeten plaats vinden.

De O.B. het begin van de moeilijkheden?

Het is nl. niet zo, dat door de O.B. de moei- lijkheden gekomen zijn. Deze moeilijkheden waren er al volop. Het feit, dat de O.B. deze moeilijkheden signaleerde heeft alleen wat meer klaarheid geschapen.

De moeilijkheden zijn al begonnen in 1948. Ze werden het eerst openbaar op het zgn. Amersfoorts Congres. Sindsdien heeft het verschil in opvatting over de kerk, meestal toegespitst op de vragen van samenspreking en samenwerking met leden van andere kerken, ons kerkelijk samenleven steeds meer beroerd.

Het is begonnen met het weren van bepaal- de schrijvers uit kerkelijke bladen, daarna (niet officieel) het weren uit de ambten van bepaalde brs., het sluiten van de kansel voor bepaalde predikanten.

Dat alles is al begonnen begin vijftiger ja- ren.

Een kleine herinnering uit die tijd.

In 1952 kreeg mijn vader, toen em. pred. te Enschede bezoek van een ouderling, die mee- deelde met hem geen avondmaal te kunnen vieren, omdat mijn vader voor de A.R.P. ge- sproken had. Mijn vader deelde deze br. mee, dat gezamenlijk avondmaal vieren hier op aarde toch niet meer mogelijk was, omdat hij nog slechts enkele weken te leven had. Maar, zo voegde hij die ouderling, ook al een

bejaard man, toe: overweeg dan eens hoe het moet, wanneer u ook sterft, kunnen wij dan samen wel aanzitten aan de bruiloft des Lams?

Ik schrijf dit alleen om u te laten zien, dat de moeilijkheden al jaren lang ons kerkelijk leven beroerden.

De zaken zijn daarna steeds meer toege- spitst. Verscheiden predikanten en ook ande- ren hebben in die jaren ontzaggelijk geleden onder de wijze waarop ze behandeld werden. Weet u hoeveel kerkleden tengevolge van deze spanningen al overleden zijn?

Sinds 1961 gingen 500 kerkleden van ons heen. Tientallen predikanten werden syno- daal. Ik betreur hun heengaan, maar gaven onze kerken er geen aanleiding toe?

Tenslotte kregen we om nog niet meer te noemen, de afzetting van ds. v. d. Ziel, vol- strekt in strijd met het kerkelijk akkoord, en het eenvoudig schrappen van honderden kerkleden, die deze afzetting niet konden ac- cepteren.

In tal van plaatsen ontstonden scheuringen.

Het doel van de O.B.

In die situatie, toen er grote vrees bestond, dat de in nood geraakte predikanten en ge- meenten ontmoedigd zouden heengaan, heb- ben wij de O.B. geschreven aan de Tehuis- gemeente in Groningen.

Daarvoor was deze O.B. in de eerste plaats bestemd. Om deze brs. en zrs., die zich niet ten onrechte in de steek gelaten voelden, vast te houden.

De O.B. had nog een andere bedoeling, nl. om nu eens zo duidelijk mogelijk te zeggen, hoe wij over de toestand dachten.

Niet om anderen te vragen daarmee in te stemmen (de O.B. vraagt niet om adhaesie), maar om duidelijk te maken waar de wortel van het geschil zat. Het geschil, dat onze kerken dreigt te slopen.

De kerken konden dan beslissen, of er voor ons met onze opvattingen een plaats is in de kerk.

Na 20 jaar verzieking was het hoog tijd, dat er klaarheid kwam.

De reacties op de O.B.

Ik vrees, dat we al te laat waren. Immers uit de reacties is al gebleken, dat velen ons niet begrepen. Zo zijn we al van elkaar ver- vreemd.

Na de verschijning van de O.B. is de si- tuatie zeer verscherpt, maar kan het ook zijn, dat de reactie op de O.B. dit heeft veroor- zaakt?

In vele artikelen heeft men de O.B. zo misvormd, dat wij onze brief daaruit niet meer herkennen.

Ik wil u een voorbeeld noemen, dat niet aan uw brief is ontleend.

Wanneer in de O.B. wordt gesproken over de wereldkerk, dan wordt daarvan gemaakt de wereldraad van kerken. Alsof dat iets met elkaar te maken zou hebben.

Kan nu iemand te goeder trouw aannemen, dat ik een pleidooi voor de wereldraad van kerken zou ondertekenen, terwijl ik tevens vice-voorzitter ben van de I.C.C.C. Neder- land, de meest felle bestrijder van die we- reldraad?

Vrijmakingsgeloof

Ik kom nu tot uw bezwaren tegen de in- houd van de O.B.

Over dat vrijmakingsgeloof is er, dunkt me,

tussen ons enig misverstand. Dat vrijmakings- geloof (geen fraaie term) wordt door ons af- gewezen. Door ons wordt echter niet gesteld, dat deze opvatting in de gereformeerde ker- ken niet mag worden geduld. Wij vragen slechts vrijheid voor onze opvatting.

Geprotesteerd wordt tegen een confesio- nele binding aan dat vrijmakingsgeloof, om- dat dit een bovenschriftuurlijke binding zou zijn.

Wel achten wij religieus gevaarlijk een op- vatting zoals deze door ds. Lok is vertolkt...

Liefdeloosheid

U meent, dat wij te generaliserend spre- ken over de liefdeloosheid in onze kerken. Brs. was dat maar waar.

Zijn wij niet voor heel de wereld een aan- fluiting geworden door de wijze waarop wij met elkaar omgaan?

De Vrijmaking

Een centraal punt in de moeilijkheden is wel de verschillende beoordeling van de vrij- making.

De een zegt, dat het was een vrijmaking van de valse kerk, de ander acht het een vrij- making van bovenschriftuurlijke binding en onschriftuurlijke kerkrechtelijke maatreg- len.

De O.B. is de laatste opvatting toegedaan. Wij vragen niet onze opvatting confessionele binding te geven. Wij vragen alleen ruimte te laten voor beide opvattingen, zoals dat bij de vrijmaking het geval was.

Voor mij en vele anderen was vrijmaking niet meer en niet minder dan een vrijmaking van die bovenschriftuurlijke binding. Daaruit trok de synode de conclusie, dat wij de kerk scheurden. Dat was echter onjuist. Niet wij scheurden. Zij wierpen ons uit.

Zo is het in vele plaatsen toegegaan.

J. Meulink

Van onze kant is ook steeds gesteld, dat er geen leer- maar meningsverschillen waren. De anderen hebben er leergeschillen van ge- maakt.

Waarom hebben wij niet het recht deze opvatting, die wij bij de vrijmaking hadden en die in meerdere besluiten tot vrijmaking is neergelegd, thans nog te huldigen?

In de O.B. doen wij niet anders dan pleiten voor het goede recht van die opvatting...

Relativisme?

U meent, dat wij relativerend spreken als wij het hebben over het in velerlei stijl bou- wen op het fundament van Schrift en belij- denis. U concludeert daaruit, dat volgens ons afscheiding, doleantie en vrijmaking slechts een kwestie van stijl zouden zijn.

Ik meen, dat die conclusie niet juist is.

Is het niet zo, dat de chr. geref. kerken bouwen op het fundament van Schrift en be- lijdenis? Zijn er geen syn. geref. kerken en zelfs herv. kerken, waarvan men hetzelfde nog mag zeggen? Natuurlijk gebeurt het met vele fouten en gebreken, evenals bij ons.

Calvijn schreef, dat in zijn tijd nog ver- scheiden roomse kerken ware kerken waren.

Calvijn sprak daarmee geen gunstig oordeel uit over de roomse kerk als geheel en wij deden dat in de O.B. niet over de herv. of syn. geref. kerk als geheel.

Wij zijn ons ook zeer goed bewust, dat er in de syn. geref. kerken veel deformatie is, maar ook van hen mogen wij niet te genera- liserend spreken!

Het historisch fundament

Tenslotte haalt u een zin aan uit de O.B., die voor mij persoonlijk zeer belangrijk is, nl. de vraag of het historisch fundament van de Geref. Kerk ook samenvalt met het fun- dament van de heilige alg. chr. kerk.

Wij beantwoorden deze vraag niet. Wij stel- len deze vraag **opnieuw**.

In de Reformatietijd werd deze vraag ook gesteld. Hoe moet men oordelen over kerken, als de Lutherse en de Anglicaanse b.v.

Dezelfde vraag stellen wij nu en daarbij denken we in Nederland aan kerken als de kerk van de Ambonnezen en verder aan tal

van kerken in Amerika, Zuid Afrika en Korea b.v.

Kerken wier confessie soms iets meer, meestal iets minder bevat dan onze confessie.

De synode van Dordt liet afgevaardigden van kerken met een wat andere confessie zelfs als afgevaardigden toe.

Onze kerken leven echter over het algemeen zeer in zichzelf gekeerd.

Hebben weinig oog voor die andere kerken.

Mensen, die zo leven gaan kwijnen en krijgen kwalen.

Ik vrees, dat juist al die twisten bij ons voor een belangrijk deel het gevolg zijn van het feit, dat we zoveel met ons zelf bezig zijn en zo weinig met die andere kerken.

Voor de „wereldkerk” hebben we weinig oog.

Ik begrijp niet hoe men uit deze opmerking in de O.B. de conclusie kan trekken, dat wij de verbindende kracht van de confessie willen aantasten.

Geen intrekking

Brs. ik heb maar enkele punten aangeroerd, maar u zult hier wel uit begrijpen, dat ik mij niet gerechtigd acht mee te werken aan intrekking van de O.B.

Ik hoop en bid, dat de scheuring in onze kerken zich niet verder voltrekt. Het is echter mijn vaste overtuiging, dat intrekking van de O.B. een verkeerde weg zou zijn.

Ik moet daaraan toevoegen niet te weten waar we nu kerkelijk heengaan. Het ziet er naar uit, dat wij zullen worden uitgestoten.

—o—

Ik hoop en bid, dat God ons de kracht zal geven trouw te blijven ook al komen wij dan kerkelijk in de eenzaamheid. Aan een confessionele binding aan het vrijmakingsgeloof zal ik mij echter nooit onderwerpen, omdat dit naar mijn vaste overtuiging in strijd is met Schrift en belijdenis.

Brs., ondanks ons verschil in inzicht, weest overtuigd van mijn hartelijke begeerte om met u kerkelijk één te blijven.

—o—

NAAR DE SYNODALE KERK

Weer zijn in de laatste weken een tweetal predikanten overgegaan naar de synodale kerken, ds. J. van Til, sedert 11 september 1966 dienaar des Woords van de kerk van Haulerwijk en ds. R. Brands, sedert 2 juni 1957 predikant van de kerken van Oegstgeest en Valkenburg. De beide gevallen liggen geheel verschillend. Ds. Van Til heeft, gekomen uit Treebeek, en destijds betrokken in de moeilijkheden in de classis Noord-Brabant en Limburg van zijn komst naar Haulerwijk en de classis Assen af moeilijkheden gehad, de kwestie van de Open Brief, die hij niet ondertekende, speelde pas op het laatst en slechts zijdelings een rol in de spanningen, die hem te machtig werden en die hem deden besluiten een plaats te zoeken in de synodale gemeenschap. Bij ds. Brands speelden de verwickelingen rondom de Open Brief een hoofdrol. Om de ondertekening van deze brief werd hij geschorst door de kerkeraad van Valkenburg, in Oegstgeest scheidde een deel van de kerkeraad en van de gemeente zich van hem af, een ander deel van de kerkeraad en van de gemeente bleef hem trouw.

Het heengaan van deze beide collega's smart ons zeer.

Het zal wel weer het bekende commentaar tengevolge hebben. Tot hen, die hier hard en in de trant van „Wij hebben het wel geweten en wij hebben het al lang gezegd”, zeggen we: En wát hebt u in deze stellige zekerheid gedaan om deze en andere broeders van deze stap te behouden? Indien niets — dan hebt gij uw recht van spreken verbeurd. Om nog maar te zwijgen van hen, die publiek in een openbare samenkomst der gemeente, hun predikant toevoegden: „U had moeten blijven, waar u was: in . . . in de synodale kerk”. Om voorts te zwijgen van anderen, die zulk optreden publiek goedpraten inplaats van het af te keuren. De schrijver van dit stuk ontvangt brieven, waarin hij broederlijk opgewekt wordt maar zo spoedig mogelijk synodaal te worden. Zou hij aan die aansporingen gevolg geven, dan zou men over deze ontrouwe herder, die zijn schapen in de steek liet, de staf breken.

Intussen: dat heengaan naar de synodale kerk is en blijft een smartelijke zaak. Terwijl ds. Brands in de Open Brief schreef aan de Groningse Tehuisgemeente: Gaat nooit die weg op zonder óns daarin te hebben gekend, gaat hij zelf heen zonder de broeders en zusters van de Tehuisgemeente daarin te hebben gekend. Terwijl hij publiek aan hen en aan heel de vrijgemaakte kerkgemeenschap schreef, dat er toch wel een belangrijk geding lag met de synodale kerken: de aanpak van het oecumenische vraagstuk, vragen rondom het Schriftgezag, de nieuwe kerkorde en dergelijke, gaat hij heen zonder dat er op deze punten ook maar iets is veranderd. Hij schreef in diezelfde Open Brief: Wij begeren geen beëindiging van eigen vrijgemaakte kerkelijk leven, tenzij God ons anders wijst, beëindigt hij zijn lidmaatschap en ambtsdienst in de vrijgemaakte kerk. Het meest smart ons dit individualistische optreden om de broeders en zusters in Oegstgeest, die toen de nood aan de man kwam, zich trouw bleven scharen onder zijn dienst.

G. Visee

We oordelen niet.

Dat doet de Here.

Maar deze dingen zijn diep verdrietig.

Ook al omdat door deze en dergelijke daden degenen, die binnen de vrijgemaakte kerken een goede strijd strijden, voor de zoveelste keer in de steek gelaten worden.

En zij maken het front van de strijd, onduidelijk, geven telkens weer, het valt niet te ontkennen, aanleiding tot de verdachtmaking, dat er in de vrijgemaakte kerken een vijfde heimelijk synodale kolonne meeloopt.

Dat bezwaart ons het meest.

Intussen late niemand zich ontmoedigen.

De inzet van de vrijmaking was een tweevoudige.

De eerste was die tegen bovenschriftuurlijke bindingen en boven de belijdenis uitgaande banden in het gereformeerde kerkelijk leven.

De tweede de afwijzing van de synodocratie in elke vorm.

Maar daarnaast stond positief de hartelijke begeerte om ge-re-for-meerd te blijven, in de band van het hart aan de Heilige Schrift als de enige regel des geloofs. Naar de lijfspreuk van de reformatie: de Schrift alleen, uit genade alleen, door het geloof alleen. Van dat 'alleen' zijn de Drie Formulieren van Enigheid een kostbaar monument.

Zij hebben reeds in de tijd van hun ontstaan het bewijs geleverd goede middelen te zijn voor het herstel en de bewaring van de enigheid des geloofs.

Het zou een kostelijke zaak zijn als zij ook vandaag daaraan mochten dienstbaar zijn. Is het onmogelijk?

Binnen onze vrijgemaakte kerken?

Onder al degenen, die ook buiten deze kerken begeren bij de Schrift alleen, uit genade alleen, door het geloof alleen te leven?

Blijve daartoe ons gebed opgaan tot de HERE.

maranatha

Mijn kind,
al schijnt je het pad
dat ik je heb gewezen
duister als de nacht
je hoeft niet te vrezen
in je struikelend gaan
geef ik je kracht

maar Heer,
wat dan als ik die weg niet langer weet?

zeg dan tot Mij je klacht
ga bidden met gevouwen handen:
amen, Here Jezus, amen
kom toch spoedig, ik wacht

Gert ter Wee

TE BERDE

Wij lezen in „In De Rechte Straat” van maart jl. onder het artikel „Vrijzinnigheid in de r.k. kerk van Nederland toegelaten” het volgende:

„In Kath. Archief van 2 febr. 1968 werd een uitermate belangrijk document gepubliceerd, nl. het antwoord van de Ned. bisschoppen op de bekende tien vragen van kardinaal Ottoviani . . . Het document is veel belangrijker dan de Nieuwe Katechismus. Allereerst omdat het direkt onder de volle verantwoordelijkheid valt van de Ned. bisschoppen . . . Vervolgens ook omdat de formuleringen kort en duidelijk zijn, terwijl de N.K. veel weg heeft van ontboezemingen, die je niet op een goudschaaltje kunt wegen.”

Blijkens dit artikel zijn er in dit document enige verblijdende, maar ook enige verbijsterende uitspraken. Waar wij het meest verbaasd van opkeken was, dat de bisschoppen betwijfelend van de volgende fundamentele dogma's toestaan (wij citeren):

„Over Jezus' verrijzenis of over zijn leven na de verrijzenis”. Zij trachten begrip aan te kweken voor de redenen waaruit die „twijfels, of aarzelende uitspraken” voortkomen;

de maagdelijke geboorte van Christus Zij zeggen: „Of deze term „maagdelijk” letterlijk moet worden verstaan of niet, is nooit met volheid van het leerambt uitgemaakt”;

de erfzonde. Zij zeggen dat in de kwestie van de erfzonde „de hoofdvraag is, of men werkelijk zonde erkent en de invloed van persoonlijke zonde op anderen”;

het bestaan van de Adam van de Bijbel zoals wij die altijd verstaan hebben. De bisschoppen zeggen: „Wat de vraag betreft of er slechts één Adam geweest is, moet er met de grootste nadruk op gewezen worden, dat de afkomst van allen uit één enkele stamvader nooit op de meest gezagvolle wijze door het leergezag is vastgesteld”.

Zij vragen ruimte voor hen die „zeggen dat Christus Gods Zoon is, omdat Hij op unieke en bijzondere wijze mens is. Men kan dit humanisme noemen, maar dan een humanisme dat niet ontkennt dat Christus de Zoon van God is”.

Er wordt de laatste tijd veel gesproken en geschreven over de verandering van Rooms Nederland. Over 't algemeen staat Protestants Nederland (pers!) positief tegenover de veranderingen, waarbij de wederzijdse dooperkenning van de Roomse kerk en de Gereformeerde kerken het zijne heeft bijgedragen.

In dit verband willen we de aandacht van de lezers vestigen op bovengenoemd „maandblad voor het getuigend gesprek met Rome” (eindredacteur ds. H. J. Hegger). Behalve dat dit blad een uitstekende en goed gedocumenteerde informatie verstrekt aangaande Rome, z'n dogmatiek, liturgie, praktijk, vernieuwingen, enz., kunnen we nog heel wat leren van de wijze waarop hier gepolemiseerd wordt. De woorden in de ondertitel van dit maandblad „getuigend gesprek met Rome” zijn niet slechts woorden, nee, hier wordt getuigd en niet afgetuigd. Een abonnement op dit blad kunnen we een ieder aanbevelen. *)

WESTERHUIS

*) „Stichting In de Rechte Straat”
Boulevard 11, Velp (Gld.)
giro 901 000; abonn. f 6,50 per jaar.

Over theologen gesproken

Is dat niet bar en boos?

Om in een serie verhalen over honden, paarden, schapen, slangen, mieren, wurmen en spinnen... ook over theologen te spreken? Gaat dat eigenlijk niet over de grens van het toelaatbare?

Goed, goed. Het ga dus over de grens. We maken allemaal wel eens een uitstapje buitenslands. En wat dan nog? We kunnen er onze visie mee verrijken. Nu dan.

Camille Saint Saens was de franse componist, die een orkestsuite schreef onder de titel *Carnaval des Animaux*, dierenkermis. Hij opende met een koninklijke mars voor de leeuwen, liet wilde paarden reeksen toonladders op en neer draven, gaf een parodische tekening van schildpadden, liet een olifant dansen op een combinatie van Berlioz en Mendelssohn, trapte in zijn „Ezels” welbewust zijn critici op de tenen, riep de „Koe-koek” tot vlak achter het podium, en gaf in de „Zwaan” de bekende prachtige cello-solo, die alle sierlijkheid en serenitas van de witte zwaan op het zwarte meer uitbeeldt.

Welnu, in dat mengelmoes van ernstige luim (of van drollige ernst, als u dat beter ligt) plaatste de componist zichzelf en zijn collega's. En prijst hem nu maar om zijn gevoel voor verhoudingen; hij gunde ieder diertje zijn pleziertje. Ook zichzelf. En de theoloog, die niet in de rij der dieren wil staan, mag dit verhaaltje rustig overslaan. „Misschien zou het beter zijn, de godgeleerden met stilzwijgen voorbij te gaan — zei Erasmus eens — en niet in deze modderpoel te roeren of slapende honden wakker te maken”.

—o—

Want ook theologen kunnen van die spelende diertjes zijn. Lekker diertjes soms, lang niet onschuldige dieren vaak, ondiertjes soms. En denk nu alstublieft niet aan uw predikant, wanneer we over theologen spreken. Uw predikant heeft vermoedelijk de studie der godgeleerdheid losgelaten, toen hij zich er juist toe aangordde, te weten bij het behalen van de graad van candidaat. (Want een candidaat immers is iemand, die zich aangordt tot een loopbaan.)

Een predikant is niet hetzelfde als een theoloog. Een goede predikant behoeft helemaal geen theoloog te zijn; hij zal er als predikant des te beter om zijn. En een goede theoloog (voorzover dit soort goed kan heten) is nog lang geen goed predikant. Wilt u deze twee dus wel en terdege onderscheiden?

Maar dan zijn er ook nog bastaardvormen, om het moeilijker te maken. Er zijn theologen, die hun studeerkamerwijsheid uitdragen op de kansel; hele gemeenten zijn hieraan ondergegaan. Er zijn ook predikanten, die hun wijsheid aan de godgeleerdheid ontleenen; ook die hebben tienduizenden verslagen.

Wilt u de bodemloze tegenstelling tussen predikanten en theologen, mitsgaders hun raakvlakken, zien? De goede theoloog stelt zich boven Gods Woord; hij maakt God tot voorwerp van zijn wetenschappelijk onderzoek. Maar de goede predikant plaatst zich onder Gods Woord, en laat zich onderwijzen.

Proeft u het verschil? Die goede predikant doet in wezen niets anders dan de gelovige bijbellezer: hij luistert naar wat God zegt en geeft die boodschap getrouw door. Precies als de oude profeten; die zeiden ook: hoort des Heren woord, also spreekt de Here.

—o—

Theologen kennen de geloofsspanning van de bijbellezer niet. Die hebben zo hun eigen wetenschappelijke zweepjes, waarmee ze knallen als opperspreekstalmeesters in het circus. Ze roepen wel vaak van God Wil Het — maar als u vraagt waar God dat gezegd heeft beroepen ze zich op elkander en op hun beroemde voorvaderen. Dan hebben Calvin en Luther het geleerd, Augustinus en Origenes, Barth en Kuyper, Schilder en — nu, noemt u maar een dwarsstraat op. We hebben ons veel te vaak en veel te massaal gebogen voor onze theologen, die intussen hun wetenschap tot koningin der wetenschappen hebben uitgeroepen. Maar het ware beter, als wij kerkvolk de Schrift goed konden lezen. Zonder theologische bril. Opdat wij hun dwaasheden duidelijker zagen.

Laat dit nu geen theoloog onder ogen komen. „Want dit slag mensen — zei Erasmus weer — is verbazend laatlundig en prikkelbaar. Zij zouden de schrijver misschien met drommen met duizenden conclusies te lijf gaan, en hem dwingen alles te herroepen, om — als hij dit mocht weigeren, — op staande voet de beschuldiging van ketterij uit te galmen”. Die Erasmus.

—o—

Op onze meerdere vergaderingen kunnen theologen vaak kapitale voorbeelden van tirannie leveren. Niet zelden wordt — ter bekorting van een debat? — op classisvergaderingen voorgelezen wat deze of gene theoloog, kerkhistoricus of dogmaticus over dit onderwerp heeft gepubliceerd; soms in de laatste editie van 's mans lijfblad. Waarbij men er van uit gaat, dat de laatste wijsheid altijd weer hoger staat dan de voorlaatste.

D. W. L. Milo

Toen eens een ouderling, nog groen en onbekend met deze aparte sfeer van onze kerkelijke vergaderingen, na een urenlange theologendebat bescheiden het woord vroeg en met voorlezing van enkele Schriftverzen de oplossing uit het probleem aanwees... keken ze elkander met wetenschappelijke spot in de ogen aan: er was immers al bijbelgelezen, bij de opening der vergadering! En men kibbelde wetenschappelijk verder, volgens de regelen daarvan zijnde.

Een classis zat eens „in grote zwarigheden”, zoals dat heet. Ze riep de deputaten ad artikel 49 te hulp; dat zijn van die reserves, door de kerkenorde beschikbaar gesteld voor onvermogen kerken. Nu, die deputaten waren bepaald niet dwaas: ze beantwoordden de hun voorgelegde vragen categorisch vanuit de Schrift. Hiermee kon de vergadering worden besloten; want met wat onwetenschappelijke goede wil waren alle „grote zwarigheden” opgelost, als sneeuw voor de zon. Maar zo zijn theologen niet. Een van hen sprak het duidelijk uit: „deze deputaten hebben ons uitsluitend uit de Schrift onderwezen — zei hij — maar ze hebben de kerkenorde geheel laten rusten, en dáár gingen de kwesties nu juist over!”

Toen eens een goedwillende kerkeraad een paar vakantiegasten uit een helaas gescheurde kerk voor eenmaal aan het avondmaal ontving (onder voorzichtige vooropstelling; dat hij hiermee geen uitspraak deed in het geschil tussen de gescheurde kerkdelen) maakte zich een classis daar zeven uren (!) druk over. Overwegende sub één tot en met drie, gehoord sub één tot en met drie, voorts constaterende sub één tot en met drie, sprak zij uit sub één tot en met drie; en eindigde met

een veroordeling van de onjuiste en onwijze daad des kerkeraads. Het klopt allemaal precies en het zit geheel in elkaar. Je logische verstand is nog geneigd er fiat aan te geven. Maar je christenhart weigert hier amen op te zeggen.

—o—

Want waar de theologie heerst, daar kan niet de Geest heersen. Theologen kunnen dan ook niet lachen, zei onlangs Karl Barth in een interview. „Ze nemen zichzelf zo doodernstig, alsof er geen Heilige Geest meer bestaat”, zei hij.

Zo lang iemand om zichzelf kan lachen, is er immers nog kans op beterschap. Maar wie geen zelfspot kent is een hopeloos geval. Theologen zijn hopeloze gevallen. Wantrouw ze in alle opzichten. Ze zijn slecht voor zichzelf, slecht voor hun omgeving, slecht voor u. En jaag ze niet in het harnas, waarschuwde Erasmus, „want ze staan altijd dadelijk klaar om met hun banbliksem een ieder angst aan te jagen, die zij niet bijzonder genegen zijn”. Hun wetenschap, de godgeleerdheid, is intussen een creatie van heidenen; vraagt u maar aan Aristoteles. Hun producten moesten dan ook meer kritisch worden bezien dan wij vandaag durven te doen.

—o—

En wat zullen wij nog meer zeggen?

Het waren theologen, van de prille christenheid af, die dogma's vaststelden.

Het waren theologen, die de ketterijen uitvonden, leerden of bestreden.

Het waren theologen, die de ketterjacht openen, kerkscheuringen aanrichtten, kerkelijke verkeersregels opstelden, vertraden, handhaafden en terzijdestelden.

Het waren theologen, die meningen vormden, algemeen geldende inzichten vaststelden, die leergezag, leervrijheid en leerdwang uitvonden.

Het waren theologen, die het dogma van de draaiende zon en de stilstaande aarde vaststelden.

Het waren theologen, die heksenprocessen, inquisitie en brandstapels hebben uitgevonden.

Het waren theologen, die — alle eeuwen door — herders schorsten en afzetten, die hun niet welgevallig waren.

Het waren theologen, die het kerkverband uitvonden, en aan dit kerkverband normatief gezag toekenden.

Het waren theologen, die „de heilige Schrift en de belijdenis” zo vaak in een adem noemden, dat ons kerkvolk deze twee grootheden niet onder elkaar maar naast elkaar denkt.

Het waren theologen, die „de belijdenis” tot fundament der kerk verklaarden; die hun denken over God belangrijker achten dan Gods denken over hen; die Hem analyseren en determineren en tenslotte doodverklaren; en die zo de grootste struikelblokken in de kerk kunnen zijn.

Het zijn dan ook de theologen geweest, die ons vandaag in de kerkelijke crisis brachten; die ons hebben gestort van de ene kerkscheuring in de andere ramp; die in de grootste spanningen geen landelijke bidstond nodig achtten, omdat ze de oplossing al in de zak hadden.

Het zijn de theologen geweest, die Gods volk onder de zweep des drijvers deden doorgaan, tot het zuchtte en kermde en zwart zag van dienstbaarheid.

Maar een ding staat vast: op de nieuwe aarde zullen we bevrijd zijn van theologen. Daar zullen wij Hem kennen, zoals Hij ons kent. Zonder de tussenkomst en bedilzucht van theologen.

—o—

Het verhaal is bijna uit. En dat wordt tijd.

Dit voorgaande rekvisitoor werd eens aan een theoloog voorgehouden; wel te weten aan een theoloog, die zelf een kind van Gods koninkrijk was geworden.

Hij luisterde alle verwijten geduldig aan.

En zei tenslotte: „het voornaamste is vergeten”.

— ?

— „Dat het allemaal nog wáár is ook!”.

G. Janssen

Het recht van het kerkrecht

HET KERKRECHT staat tegenwoordig niet in een goed blaadje. Door velen wordt het beschouwd als een formalistisch gedoe, waarmee „vakmensen” opereren om zich uit netelige situaties te redden; zich de werkelijke vragen van het lijf te houden of waarmee ook zij, die van de belijdenis niet zoveel moeten hebben, hun posities zoeken te handhaven. Tegenover het vermeende snode bedrijf der laatsten doet dan de leus opgeld: niet de kerkorde, maar de belijdenis. Men lapt het kerkrecht eenvoudig aan zijn laars, wanneer men meent, dat de belijdenis in geding is of meent een of andere reformatie te moeten doorvoeren. En de chaos neemt toe.

Het kerkelijk institutaire brengt het er tegenwoordig niet zo best af. Waar heen men het oog richt, overal is verwarring en/of machteloosheid. Breuken dreigen of worden voltrokken. Het gereformeerd protestantisme verkeert in eindeloze verdeeldheid. Velen vluchten in de „onzichtbare” kerk en trachten te schuilen in de geestelijke, onzichtbare eenheid der kerk, die geen uitdrukking vindt in de zichtbare waarneembare werkelijkheid.

Dat is een vorm van ecclesiologisch docetisme — het docetisme ontkennde de werkelijkheid van Christus' menselijke natuur of deed daaraan te kort. Het ecclesiologisch docetisme heeft dus geen oog voor de zichtbare werkelijkheid der kerk. Het leidt tot minachting van de kerkorde en wil van kerkrecht niet veel weten. Ook van deze zijde wordt het recht van het kerkrecht dus aangevochten.

* * *

Wie zou in zo'n situatie niet met belangstelling grijpen naar nummer 4 van de Kamper Cahiers, waarin prof. drs. J. Plomp de tekst publiceert van een college, gegeven in het kader van de postacademiale cursus 1966-67 op 13 maart 1967 over „Beginnelsen van reformatorisch kerkrecht”. Aan ons blad werd dat college ter recensie toegezonden. En we bespreken het graag. We doen dat terwille van het belang der aangesneden zaak in een gewoon artikel, om de betekenis en actualiteit ervan te accentueren.

Het woord „beginnelsen” in de titel van dit boekje wil aanduiden zowel de principes als ook de aanvangen van kerkrecht, en dan met name bij Luther en Calvijn. De aard van dit geschrift wil m.a.w. zowel principieel als historisch zijn. De auteur heeft zich daarbij — uiteraard — grote beperkingen opgelegd. Wezenlijk nieuws brengt hij niet naar voren. Onder verwijzing naar nieuwere literatuur stelt hij bekende zaken op frisse wijze opnieuw aan de orde. Ook de niet-theoloog kan hier uitnemend terecht. Het is dan ook opgenomen in de serie Cahiers voor de gemeente.

* * *

Het breedst behandelt prof. Plomp Luther. Hij wijst eerst aan wat hij noemt de negatieve lijn van Luther, n.l. zijn afwijzing van het Roomse Kerkrecht, van heel het oude systeem van het canonieke recht.

De typering „negatieve lijn” is m.i. niet erg gelukkig, daar deze afwijzing van heel het oude kerkrechtelijk systeem een zeer positieve zaak is geweest, zoals prof. Plomp zelf duidelijk aangeeft op bladzijde 8 met een citaat van Friedrich, waarin deze betoogt, dat Luther met zijn rechtvaardigingsleer de heilsnoodzakelijke functie van de hiërarchie en de priesterstand ontkennde.

Van belang is, dat prof. Plomp de kwestie even bespreekt dat Luther, als maar de bood-

schap van de vrije genade vrij baan gegeven werd, de kerk met paus en hiërarchie weliswaar slechts naar menselijk recht verdragen wilde.

Dit zeggen van Luther doet nog steeds opgeld. Ik heb het horen citeren om de mening te verdedigen dat kerkordelijke kwesties geen beslissende rol mogen spelen inzake al of niet kerkelijk samenleven.

Maar terecht wijst prof. Plomp erop, dat dit gezegde concilianter klinkt dan het in werkelijkheid was, omdat steeds duidelijker bleek, dat van de leer van de rechtvaardiging die van het algemeen priesterschap een correlaat was. En dit algemeen priesterschap is nu eenmaal niet te verbinden met een hiërarchisch ingerichte kerkregering.

Het is gevaarlijk met bovengenoemd citaat van Luther te werken, omdat het ook verder verstaan moet worden in het geheel van Luthers beschouwingen over het kerkrecht.

Luther heeft daar een vrij sterke beduchtheid voor. Prof. Plomp spreekt in zijn „De moraal van het verhaal” van een „tè grote beduchtheid voor (verkeerd) kerkrecht”. Zo geformuleerd is er sprake van een innerlijke tegenstrijdigheid. Voor verkeerd kerkrecht kan men niet tè beducht zijn. Maar de bedoeling zal wel zijn: tè grote beduchtheid voor kerkrecht, omdat het zo gemakkelijk onttaardt in een formeel gehanteerd reglementisme. Nu is vrees altijd een slechte raadgeefster. Ik ga daarom geheel accoord met de conclusie van de hoogleraar: „Het is mogelijk, dat men zó bang is voor slécht kerkrecht, dat men met een wijde boog om alle kerkrecht heenloopt. Het loon op deze — goed bedoelde en zelfs begrijpelijke — vreesachtigheid kan echter zijn, dat anderen - of wij zelf! - het kerkordelijk vacuum gaan vullen met... slécht kerkrecht”. pag. 12.

Toch zat er bij Luther méér achter.

Hij is er doodsbenauwd voor geweest, dat de mensen van de genade teruggebracht werden onder de wet. Zijn enig „kerkrechtelijk” beginsel was dat het Woord moest worden verkondigd en de sacramenten bediend, Plomp, pag. 9, 10. Terecht merkt Bouwman in zijn breed overzicht over de Lutherse kerk in deel I van zijn „Gereformeerd Kerkrecht” op, dat Luther de institutaire zichtbare kerk wel wat uit het oog verliest. Het kerkbegrip speelt hier zijn eigen rol. Voor Luther is de kerk een louter geestelijke werkelijkheid. Daar lag zijn zwakheid als organisator — en zijn kracht als evangelisch getuige, zegt prof. Kooiman in „Luther — zijn weg en werk”, in geestelijke verbondenheid met deze reformator. Hij staat hier — n.l. Luther — in een andere positie ook dan de Gereformeerde Reformatoren, voor wie de vorm van de Kerkorganisatie toch altijd min of meer een zaak van belijdenis is, aldus prof. Kooiman. Iets te sterk gezegd — of misschien beter: te algemeen is het volgende: Voor Luther heeft de vraag van de organisatie der Kerk geen enkele religieuze betekenis, pag. 89. Dat geldt immers niet

van het bovengenoemde „kerkrechtelijke” beginsel, dat het Woord moet worden verkondigd en de sacramenten moeten worden bediend. Overigens geldt het wel.

Van betekenis is in dit verband, dat Luther zelfs deze ordening van de predikdienst door daartoe ordelijk beroepen personen als noodzakelijk en door God gewild ook in zijn latere periode niet afleidt uit een goddelijk voorschrift in de Heilige Schrift, maar uit de omstandigheid, dat niet alle gemeenteleden nu eenmaal kunnen preken, Plomp, pag. 9.

Van een op Gods Woord gegronde en daarin voorgeschreven orde der kerk is bij Luther verder geen sprake. Daarom óók heeft voor een gereformeerde confessor het beroep op Luthers woord, dat hij zelfs de paus wel zou willen aanvaarden, als deze het evangelie der genade slechts vrije doortocht wilde geven, geen kracht.

* * *

De geschiedenis reeds tijdens Luthers leven maakt duidelijk, dat Luthers opvattingen inzake het kerkrecht geen stand konden houden. Zelf kwam hij er, gedrongen door de praktijk, gedeeltelijk op terug. Prof. Plomp wijst daarop onder het hoofd: „Die Tragik des Idealisten Luther”.

* * *

Heel kort is de weergave door prof. Plomp van Calvijns principia, wel ingeleid met een kernachtig citaat: „On preschoit et puis c'est tout... il n'y a voit aucune reformation”, pag. 13. Calvijns kerkbegrip speelt hier zijn rol, evenals in het voorgaande dat van Luther: de kerk is bij Calvijn meer dan bij Luther de gemeenschap der broeders; het „sociatieve” aspect der kerk, pag. 14.

De uiteenzetting van prof. Plomp over Calvijn heeft als kern van het betoog, dat Calvijn niet een onveranderlijk systeem van kerkrecht heeft willen opbouwen uit het Nieuwe Testament, dat naar goddelijk recht geldingskracht zou hebben.

Het betoog is hier m.i. enigszins zwevend.

Want prof. Plomp erkent, dat Calvijn van verschillende „kerkrechtelijke data”, b.v. van de ambten en de gang van de kerkelijke tucht gaarne verklaarde dat onze Heer ze heeft ingesteld, maar hij wijst er dan op, dat Calvijn zich ook beroept op de orde der oude kerk en voor Genève voorschrijft, dat de dienaren eerst verkiezen „degene, die men in het ambt zal moeten stellen (na de Kleine Raad daarover ingelicht te hebben). Vervolgens stelt men hem voor aan de Raad...”

Ter toelichting: de Kleine en Grote Raad in Genève waren geen kerkelijke, maar politieke, burgerlijke lichamen.

Prof. Plomp concludeert nu dat Calvijn in een zaak als deze volkomen tevreden is geweest met overeenstemming **im grossen und ganzen** met de oude kerk en de Heilige Schrift.

Zelf wijst hij er echter reeds op, dat de tussen haakjes geplaatste woorden zijn ingevoegd in het concept **door de Kleine Raad**. Dit toont reeds aan, dat Calvijn in Genève zijn gedachten over de inrichting en regering der kerk niet geheel kon verwezenlijken.

De Ordonnances ecclésiastiques zijn niet eens door hemzelf alleen opgesteld, maar in samenwerking met een commissie uit... de Raad. De Overheid gaf in die eeuw niet zo maar haar gezag of wat zij voor haar gezag hield uit handen. „Wel werden in de herziene Kerkorde van 1561 meerdere rechten aan de kerk toegestaan, maar de raad der kerk bleef afhankelijk van de magistraat”, Bouwman, Geref. Kerkrecht, I, 245. Calvijn moest aan de Overheid veel toestaan, wat hem ongewenst voorkwam, idem, pag. 249.

Tot staving van zijn gevoelen wijst prof. Plomp in een noot (76) ook naar de zeer gunstige beoordeling door Calvijn van de „forma” der oude kerk, ofschoon de toenmalige bisschoppen toch „multos Canones” (= vele regels) hebben doen uitgaan, waarin zij méér schenen uit te drukken dan door de Heilige Schrift was uitgedrukt. Hij citeert echter niet het vervolg, waar te lezen valt: zij hebben toch hun ganse bestuurswijze met zulk een voorzichtigheid ingericht naar dat enig richtsnoer van Gods Woord, dat men gemakkelijk kan zien, dat ze in dat opzicht niets gehad hebben, dat vreemd was aan Gods Woord. Calvijn ontkennt dan in het vervolg niet „enig gemis” bij deze ouden, maar zegt dan toch dat zij met oprechte ijver gepoogd hebben Gods instelling te

bewaren en van haar niet ver zijn afgedwaald. Dáárom zal het z.i. zeer nuttig zijn in het kort na te gaan wat zij in acht genomen hebben.

Alle nadruk valt hier toch bij Calvijn wel op de overeenstemming met het Woord van God.

* * *

De uitdrukking: „biblische Weisung” was hem genoeg, is m.i. niet voldoende door prof. Plomp gemotiveerd; trouwens ook niet te motiveren. Het is ook alles wat vaag. Prof. Plomp zegt dat Calvijn het zelf zo uitdrukte: méér dan „generales regulas” (generale regels) bood de Schrift in de meeste gevallen z.i. niet. De vaagheid zit in dat: de meeste gevallen. Welke zijn dat? Enkele kerkordelijke oerdata als de ambten en de gang van de kerkelijke tucht, lezen we. Christus heeft inderdaad niet alles in details willen voorschrijven voor wat betreft de uiterlijke orde en de ceremoniën. Maar wat valt daar precies onder? En hoe werkt Calvijn dit uit? Naar ik meen beperkt prof. Plomp zich te veel tot IV, X, 27-32.

In IV, III, 6 spreekt Calvijn over de bediening van het Woord en de sacramenten als een heilige, onschendbare, eeuwige wet, opgelegd aan hen, die in de plaats der apostelen opvolgen. Dat aan iedere ambtsdrager zijn eigene kerk toegekend wordt, acht hij ook geen menselijke uitvinding, maar een instelling van God Zelf, idem. Hoedanige opziensers gekozen moeten worden, wordt uit de Schrift aangetoond, par. 12. Door wie de dienaren gekozen moeten worden, hieromtrent kan men **geen vaste regel** aan de instelling der apostelen ontleen, par. 13, maar toch moet daarbij in acht genomen worden wat de Schrift leert in plaatsen als Hand. 14:23, Lev. 8:6 enz. enz. „Wij zien dus, dat dit **naar Gods Woord** de wettige roeping van een dienaar is, wanneer door de eenstemmigheid en goedkeuring van het volk diegenen gekozen worden, die geschikt bevonden worden”, par. 15.

Zelfs van een ceremonie als de oplegging der handen schrijft hij: „En ofschoon er geen enkel bepaald bevel bestaat over de oplegging der handen, moet toch, daar we zien, dat ze bij de apostelen voortdurend in gebruik geweest is, die nauwkeurige inachtneming door hen ons zijn als een gebod, par. 16.

Er kan hier ook herinnerd worden aan Calvijns spreken over het gezag der concilies. Breedvoerig en veelvuldig is dan het beroep op de Heilige Schrift, zowel voor het houden van concilies als voor de rechte waardering van de uitspraken dezer kerkelijke vergaderingen, hfdst. II van boek IV.

Biblische Weisung acht Calvijn voldoende?

Overeenstemming im grossen und ganzen met de Heilige Schrift, met uitzondering van enkele kerkelijke oerdata?

* * *

Vanuit zijn standpunt moet prof. Plomp wel bezwaar maken tegen de bekende stelling van K. Rieker, waarin deze het formele principe van de oorspronkelijke gereformeerde kerkinrichting heeft aangeduid: slechts die inrichting is goed, die overeenkomt met de nieuwtestamentische. Nu zegt Rieker het niet geheel zo. Hij zegt: die uit Gods Woord genomen is en met de orde der apostolische, over het algemeen der christelijke oerkerk overeenkomt. In het licht van het bovengenoemde is m.i. het bezwaar van prof. Plomp tegen deze uitspraak niet te handhaven. En evenmin in het licht van de volgende uitspraak van Calvijn zelf, te vinden in een brief van hem aan Farel, van 16 sept. 1541 in een terugblik op zijn bemoeienis een goede kerkinrichting in Genève te vestigen: „Ik heb uiteengezet dat de kerk niet kan bestaan, tenzij een vaste regering ingesteld wordt, zodanig als ons is voorgeschreven uit het Woord van God en in de oude kerk in acht genomen werd”, vgl. F. L. Rutgers: De betekenis der gemeentelieden als zoodanig enz. noot 5.

Wel is Calvijn van overtuiging — daar wijst prof. Plomp terecht op, zie boven — dat Christus inzake de uiterlijke orde en de ceremoniën niet alles tot in details heeft voorgeschreven en dat daarom van tijd tot tijd kerkelijke wetten kunnen en zelfs moeten (?) veranderd worden, maar prof. Plomp spreekt mij hier wat te generaliserend en te vaag: hij wil zelfs ruimte maken voor een nieuwe vorm van gemeente-zijn. Wanneer hij schrijft dat zulke vormen echter veeleer op legitimiteit en bruikbaarheid moeten worden getoetst in het licht van de „biblische Weisung”

omtrent de kerk en haar orde en van de vraag wat de „Ecclesiae utilitas” en de „temporum ratio” (d.i. het nut der kerk en de aard der tijden) vereisen, dan gaat dit verder dan Calvijn bedoelt, die hier slechts het oog heeft op uiterlijke ceremoniën als de hoofddoek der vrouw, haar zwijgen in de gemeente, het buigen der knieën en het begraven van een lijk zonder lijkkleed, IV, X, 31.

Zoals prof. Plomp de zaken stelt wordt het kerkrecht wel zeer zwevend en de inrichting van het kerkelijke leven krijgt zo'n grote mate van speelruimte in de menselijke vrijheid, dat de Nieuwtestamentische kerk niet meer herkend zal worden. Op Calvijn kan men zich hiervoor echter niet beroepen. De Kerkorde wordt zo al te zeer een aangelegenheid van menselijk inzicht in wat nuttig is voor de kerk en in wat de tijd eist.

Tegen slecht kerkrecht blijft zo niet voldoende verweer.

* * *

Ik betreur dit, omdat het eigen betoog van prof. Plomp dusdanig wordt verzwakt. Hij wil pleiten voor de noodzaak van de kerkorde. Van hem nam ik in het begin van dit artikel al iets over uit een citaat van prof. Hovius, dat in zijn geheel luidt: waar eenmaal het ecclesiologisch docetisme geleid heeft tot minachting van de kerkorde, bedreigt **ontbinding** het kerkelijk leven, pag. 17.

Niet, dat ik zou willen pleiten voor de onveranderlijkheid van een kerkorde; dat kan men zelfs niet doen t.a.v. de belijdenis. En niet alle „voorschriften” ener kerkorde zijn rechtstreeks op Gods Woord gegrond. Maar de kerkelijke orde als zodanig, in haar principiële opzet en voornaamste principiële bepalingen heeft het wel te zijn, „duidelijk en klaar”. Zo heeft Calvijn en zo hebben de Gereformeerden het altijd gezien.

Het reeds aangehaalde woord van prof. Kooiman is terecht, dat n.l. voor de Gereformeerde Reformatoren de vorm van de kerkorganisatie altijd min of meer een zaak van belijdenis was. Dat blijkt ook uit de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Het recht van het kerkrecht is daarmee gemoeid.

Daarom zijn we blij met de verschijning in druk van het college van prof. Plomp. Het heeft de verdienste de kwestie van het recht en de noodzaak ener kerkorde aan de orde gesteld te hebben, ook al heeft hij dat o.i. niet in alle delen gedaan zonder tegenspraak te behoeven, met name voor wat de weergave van Calvijn aangaat.

Het is onnodig te zeggen dat Kok zorgde voor een keurige uitgaaf in handig formaat — de noten náást de tekst. De prijs — f 2,75 — kan geen bezwaar zijn om zich in het hier gebodene te verdiepen.

Reisbrief

II

Dr. B. Jongeling Kisangani, 26 febr. 1968
Université Libre du Congo
Boîte Postale 2012
Kisangani
République Démocratique du Congo

Amice,

De stad Kisangani is wijd gebouwd. Men hoeft het hier niet in de hoogte te zoeken. Er is ruimte genoeg. Veel pleinen, groter en kleiner, veel beplanting, veel alleenstaande huizen met tuinen er omheen, al vindt men in het hartje ook wel aaneengesloten winkelpanden. Met die winkels is het overigens niet zo best gesteld over 't algemeen. De stad heeft veel geleden onder de verschillende ongeregelheden die er geweest zijn in 1964, 1966, 1967. Her en der ziet men kapotte ruiten, vele winkels zijn verlaten en voorzover ze in bedrijf zijn hebben ze maar zeer beperkte voorraden. Op de parkeerplaatsen van garages ziet men verscheidene autowrakken. Het bedrijfsleven komt nog niet goed weer op gang. Zakenlieden zijn vertrokken en keren (nog) niet terug. 't Is alles met elkaar een nogal troesteloze aanblik, waarbij echter de uitbundige plantengroei een tegen-

wicht biedt. De natuur is hier rijk genoeg. De mogelijkheden die de bodem biedt zijn talrijk. Maar de exploitatie is niet op het gewenste peil.

Evenals Kinshasa ligt Kinsangani aan de Kongorivier, Kinshasa helemaal in het westen van het land, waar de rivier de grens is tussen (voorm.) Franse en Belgische Kongo, Kisangani in het noord-oosten. De rivier begint ver in het zuiden, stroomt eerst een heel eind naar het noorden, maakt vervolgens een bocht in westelijke richting om dan na een lijn als een halve maan beschreven te hebben in zuid-westelijke koers naar de oceaan te gaan. Welnu, Kisangani ligt even ten westen van genoemde bocht, aan de noordelijke oever. De rivier biedt een prachtig gezicht. Vooral ook als er wat leven is: prauwen en grotere vaartuigen. Eenmaal per week komt er een boot aan uit de hoofdstad. Dan is het een drukte van belang aan de landingsplaats. Allerlei goederen worden uitgeladen, o.a. geweldige trossen bananen. Niet te vergeten: per boot verzonden bagage van langer hier blijvende docenten. Men heeft veelal een contract van 2 jaar. Dat hangt samen met het verband tussen regering en universiteit, maar ik weet niet hoe dat in elkaar zit. Ik heb geen „gouvernementscontract”, ik ben benoemd door de theologische faculteit. Vergelijk wat ik eerder schreef over de zelfstandigheid dezer faculteit. Mijn dienst hier eindigt bij de aanvang van de grote vacante.

Het aantal docenten in de theol. fac. is momenteel vier. Dr. Feenstra, de enige die in vaste dienst is, geeft dogmatiek en aanverwante vakken, de heer De Rugey, een Fransman, kerkgeschiedenis etc., de heer Keller, een Amerikaan, Nieuw Testament en filosofie, terwijl ik Hebreeuws en Oud Testament geef. De opleiding is niet zo omvangrijk als in Nederland, maar steekt toch ver uit boven die op allerlei theologische schooljes die in dit land gevonden worden, waar men nauwelijks het peil van een godsdienstonderwijzer bereikt. 't Blijft er vaak nog ver beneden. De universitaire opleiding duurt 4 jaar. Onder de studenten zijn lieden die al als predikant werkzaam zijn geweest, opgeleid aan zo'n andere school. Zij zien de noodzakelijkheid van een meer gedegen opleiding goed in.

Ik geef 3 uur per week Hebreeuws aan de eerste-jaars-studenten, 1 uur voortgezet Hebreeuws — met beknopte exegese — aan de tweede-jaars, 1 uur inleiding in het Oude Testament en 1 uur exegese aan de tweede- en derde-jaars samen, en dan is er nog een werkcollege voor de derde-jaars, waar de studenten zelf een werkstuk op tafel brengen dat dan kritisch besproken wordt. De eerste keer was er natuurlijk nog niets. We hebben toen maar de Hebreeuwse Psalm 1 gelezen en vertaald. Voor de volgende keer gaf ik op: een opstel over deze psalm. 'k Heb verwonderd gestaan over het mooie stuk werk dat geleverd werd. We zijn op dat college nu bezig — naar aanleiding van Psalm 1 — de Oudtestamentische woorden „rechtvaardigheid”, „rechtvaardige”, „rechtvaardigen” te behandelen, waarvoor ik telkens weer iets ter bestudering opgeef. Het is vooral hier geen overbodige weelde over deze dingen te handelen — waarmee ik allermint wil zeggen dat het elders wel overbodig zou zijn —, omdat het christendom hier van huis uit een nogal wettische instelling heeft. Er zijn van die vaste regels waaraan een christen zich houdt! B.v. niets alcoholisch drinken. Dat gaat zover dat men aan het Avondmaal een soort limonade gebruikt. Een christen mag geen wijn drinken! Afgezien nu van dit verbod op zichzelf — de **instelling** is zo dat het christen-zijn zich zou laten kenmerken door de waarneming van een aantal dergelijke regels. En er staat in sommige kerkelijke gemeenschappen censuur op de overtreding van zo'n regel, zoals men in Nederland wel aantreft dat het bezit van een t.v. toestel voert tot kerkelijke bestraffing (zo was het eerst met de radio toen die kwam opzetten, maar radio is inmiddels gemeengoed geworden). Aan de andere kant vindt men het helemaal niet ongevoel — en dat doet ons nu weer vreemd aan — om 's zondags een boodschap te doen, op de markt of in de winkel, om de plaatselijke krant of bloemen waarmee gevent wordt te kopen, of ook om op reis te gaan. Tot het laatste is men, gezien de schaarste der verbindingen, wel eens gedwongen, maar ook afgezien daarvan doet men het zonder bezwaar. Deze instelling is, voorzover ik het op 't ogenblik kan beoordelen, van Angelsaksische (Amerikaanse) origine. Ik herinner mij dat vlak na de bevrijding in 1945

een paar Canadese soldaten, christenen, bij een collega op bezoek waren. Zij vonden roken een groot kwaad maar zagen er geen been in 's zondags weet ik wat voor een reis per trein te maken om een familielid of een vriend te bezoeken.

Ik geloof dat we in deze dingen nog veel van Paulus moeten leren en van de door hem gepredikte vrijheid, vrijheid nemend maar ook vrijheid latend, wel te verstaan christelijke vrijheid. Meent iemand dat hij geen wijn mag drinken? Hij drinke niet. Maar hij moet niet een ander binden aan zijn consciëntie.

Vele van deze dingen zijn historisch bepaald en liggen in het ene land anders dan in het andere. En ook in eenzelfde land kan en mag men niet een wetboek van uitgewerkte regels bindend verklaren. Maar 't is moeilijk om zo'n historisch gegroeide instelling te doorbreken, vooral als men geen schade wil doen aan het concreet christelijk belijden en wandelen in een bepaalde samenleving.

Men is hier spoedig geneigd om de Bijbelse rechtvaardige te zien als de brave, en wel: te zien door eigen bril. Het Oude Testament biedt daarvoor ook wel aanknopingspunten — ik zeg niet dat het er inderdaad redenen toe geeft. De schriftgeleerden deden het ook allemaal met Mozes en de profeten! En: Luther heeft er ook heel wat moeite mee gehad om te leren verstaan wat een rechtvaardige is naar de Schrift. Janse was toen nog niet geboren.

Maar, om terug te keren naar het werkcollege: dat gaat bijzonder fijn. Het is fijn iets te kunnen wezen voor de mensen en het is fijn op te merken hoe zij met dankbaarheid elk verder verstaan van de Schrift begroeten. In Nederland zijn we veelszins doodgepreekt.

Met hartelijke groet,

B. Jongeling

PERSSCHOUW

DUIDELIJKHEID GEVRAAGD

We horen tegenwoordig heel veel spreken over duidelijkheid in de politiek.

Waar die duidelijkheid evenwel vóór alles nodig is — dat is in de wereld van de „kerken”.

Roomsen doen dikwijls erg „protestants”, maar ze blijven rooms.

En Protestanten doen dikwijls erg „rooms” — maar ze blijven protestants.

En soms nemen noch protestanten, noch roomsen hun geloofsovertuiging serieus en willen terwille van de „eenheid” alle „tegenstellingen” en „verschillen” wel overboord gooien.

In verband met deze tendenzen schreef pater J. v. d. Steegt M.S.F. in De Volkskrant onder het opschrift „Teleurstellend” onlangs het volgende:

„In de laatste van de drie programma's „Bericht over Luther” op zondag stelden de presentatoren Nico van Vliet en Frans Wijsen vragen waarmede de katholieke Professor Fiolet en de gereformeerde Hoogleraar Kuitert kennelijk wat verlegen zaten. Hun antwoord leek soms op een spiegelgevecht met de ondervragers. Men zei niet helemaal wat op „'s herten grond lag”. Twee voorbeelden.

Prof. Fiolet beweerde, dat het eigenlijk niet om de Kerk gaat maar om de wereld, de mens. Prof. Kuitert haakte onmiddellijk in en was zo eerlijk om Dr. Fiolet te corrigeren. Hij zei bij die correctie, dat hij gaarne wilde aannemen, dat Fiolet zijn persoonlijke overtuiging had uitgesproken, maar dat hij niet de geloofsovertuiging uitsprak van de kerk die hij vertegenwoordigde. Met deze opmerking filtreerde Kuitert de woordenstroom waarin Fiolet het standpunt van zijn eigen kerk vertoebeld had opgediend.

De katholieke kerkopvatting is inderdaad een heel andere als die van de Reformatie. Uitgaande van de Menswording van Gods Zoon, die weer andere mensen uitkoos om met Zijn bijstand, dat is met Zijn gezag en volmacht — dus hiërarchisch en institutioneel — Zijn heil aan de wereld te brengen, is het een opvatting die kerk en wereldheil zo organisch verenigt, dat iedere poging tot scheiding een nieuw en ge-

vaarlijk soort dualisme creëert.

Even later stelde men aan Prof. Kuitert de vraag of hij ooit de Paus zou kunnen aanvaarden als leider van de Kerk van Christus. Na wat zoeken en uitwijken bekende hij, dat hij dit zou kunnen, indien de Pausen uit het hout waren waaruit Johannes XXIII gesneden was. Dit antwoord was geen antwoord.

Kuitert ontweek het eigenlijke antwoord en gleeed volkomen langs de vraag heen. Kuitert wist natuurlijk wel, dat de vraag niet doelde op de persoonlijke eigenschappen van de Paus, maar op zijn ambt en primaatschap. Kuitert wilde in dit soort oecumenisch gesprek blijkbaar niet kordaat en onverschrokken het primaatschap van de Paus afwijzen en liep er in een wijde boog omheen. Wat hebben we eigenlijk aan zulke elkaar ontziende en in nevelen gehulde dialogen?

Prof. Fiolet was op een gegeven moment meer protestant dan hij vanuit zijn overtuiging mocht zijn en Prof. Kuitert krabde wat achter zijn oren en verfofmaaide een pijnlijke controverse. Kunnen we discussie en forum niet beter achterwege laten, als men daarbij wat achter de rug houdt? Niemand wordt er wijzer van en velen ergeren zich aan deze trucs en handgrepen. Het heeft een falikante uitwerking en veroorzaakt op de weg naar de eenheid der Kerken een dikke mist die het uitzicht slechter maakt. Een niet-theoloog zat met me te luisteren en te kijken naar het scherm en vroeg zich, na afloop, af of we elkaar op deze manier niet in een steeds grotere onzekerheid en verwarring brengen. De goed begonnen en geleide programma's eindigden teleurstellend.”

In Elseviers weekblad schreef drs J. Loos o.a. het volgende over de ontwikkeling in de R.K. Kerk.

„Het moet eigenlijk wel vanzelf spreken, dat alle katholieken met de vernieuwingsbeweging van harte instemmen, al ligt het voor de hand, dat zich inzake tempo en omvang daarvan verschil van mening voordoet tussen hen, die legitiem progressief en hen, die — evenzeer legitiem — conservatief gezind zijn. Legitiem, d.w.z. zich bewegend binnen de ruime grenzen, die het Concilie getrokken heeft. Zolang beide hier aangeduide richtingen uitersten vermijden, elkander verdragen, aanvullen en in evenwicht houden, is de toestand gezond. De gezondheid van ieder levend organisme is immers niet ander dan evenwicht.

Het is mij verre van aangenaam nu als mijn gevoelen te moeten uitspreken, dat de toestand voor de Katholieke Kerk in Nederland allesbehalve gezond is.

In de theologie worden hier en daar denkwijzen beoefend, door welke het dogma wordt uitgehold en aangevochten wat altijd tot het geloof der Kerk heeft behoord. In Nederland zijn Christus' geboorte uit de Maagd Maria, de werkelijkheid van Zijn verrijzenis, de eucharistische presentatie, de substantialiteit der onsterfelijke ziel discutabel gesteld. Ik twijfel er niet aan, dat allerlei pogingen tot reïnterpretatie van het dogma goed bedoeld zijn. Toch blijven zij onaanvaardbaar en ik laat mij niet op de vlucht drijven door het argument, dat men de nieuwe theologie niet begrepen heeft. Wij begrijpen haar dikwijls maar al te goed maar geven ons niet gewonnen aan de verschillende vormen van „religionless christianity”, die ons worden voorgehouden.

De Nederlandse bisschoppen hebben nu en dan gewaarschuwd tegen allerlei opvattingen en praktijken. In zijn encycliek „Mysterium Fidei” heeft paus Paulus zelfs bijzonder duidelijk de puntjes op de i gezet. Maar velen trekken zich daarvan minder dan niets aan. Nederland gaat zijn gang.

Wat van de theologie gezegd moet worden, geldt ook voor de liturgie. De „Constitutie over de Heilige Liturgie” zegt over de eredienst van de Latijnse ritus: „lingua Latina servetur”, „de Latijnse taal worde bewaard!” Dit kan toch wel niet anders betekenen dan dat het Latijn in een land als het onze de taal van de eredienst is en de laatste tijd is er herhaaldelijk op gewezen, dat de Latijnse Kerkzang, m.a.w. het Gregoriaans, gecultiveerd moet worden. Bij wijze van uitzondering kan het bevoegde gezag, d.i. het episcopaat, het gebruik der volkstaal toestaan. Nederland heeft van deze mogelijkheid een ruim gebruik gemaakt. Maar uitzondering is nu eenmaal uitzondering. Ik heb er vrede mee, wanneer de uitzonderingen numeriek de regelmatige gevallen overtreffen. Maar toen de vinger gegeven was, heeft men de hele hand ge-

nomen. Het Latijn wordt stelselmatig verdrongen. De liturgische experimenten gaan alle perken te buiten. Ook op dit gebied wordt soms episcopale goedkeuring niet eens meer gevraagd. Nederland gaat zijn gang.

En deze eigengereide gang wordt door de eenzijdige publicatiemedia, waarover katholiek Nederland beschikt, partijdig aangeprezen. Het is alles wel te begrijpen. Het katholieke volk heeft door achteruitzetting en eeuwenlang isolement nooit de gelegenheid gehad een eigen stijl te ontwikkelen. Zolang het nog in ultramontaanse gedweeheid aanleunde tegen Rome, viel het gemis aan stijl niet sterk op. Nu treedt het op pijnlijke manier aan het licht.

Van tijd tot tijd laten de bisschoppen eens een waarschuwing horen. En Rome waarschuwt keer op keer. Nederland gaat zijn gang.

Bij de woordvoerders van deze ontwikkeling heerst een merkwaardige euforie: Nederland gaat in de wereldkerk voorop; Nederland geeft het voorbeeld. Buitenlandse kritiek wordt weggevuifd. Vermaningen uit Rome worden genegeerd. Hoe zouden ook Italianen kunnen begrijpen wat het hoogontwikkeld Nederland beweegt! „Du haut de notre grandeur” kunnen wij hun misschien iets bijbrengen.

Naar mijn mening is er voor Nederland geen enkele reden om zo hoog van de toren te blazen.”

A.

De Schrift moet door de gemeente beter worden verstaan, helderder gevoeld, meer in samenhang en organisch verband worden begrepen. Dat zal tevens dit voordeel hebben, dat de gemeente vaster wordt gesteld tegenover de twijfelingen en ongeloofttheorieën van onze tijd en het jeugdig geslacht niet vreemd wordt van de waarheid die naar de godzaligheid is.

—o—

Wie de H. Schrift ernstig bestudeert, moet alle gezwollenheid, alle hoogdravendheid, alle ijdele filosofie afleggen. De Bijbel is het eenvoudigste, natuurlijkste, bevattelijkste boek ter wereld, volmaakt populair; een volksboek bij uitnemendheid. Bestudering ervan zal ons populair maken in de beste, edelste zin.

H. Bavinck

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te 's-Gravenhage-Oost en te Heemse: ds. A. Kooij te Emmen; te Rijnsburg: ds. B. van Zuijlekom te Bergentheim; te Kantens (bij accl.): kand. J. Kruidhof te Hattem; te Orangeville (Ont. Can.): ds. T. Dekker te Goes.

Bedankt: voor Blija: C. J. Breen te Katwijk.

Ds. M. van der Wel. Zondagmiddag 10 maart j.l. nam ds. M. van der Wel, wegens vertrek naar London Watford in Canada, afscheid van zijn gemeente te Sneek. Bij deze gelegenheid bediende bij het Woord uit 2 Timotheus 2:19. Na afloop van de dienst werd de scheidende predikant nog toegesproken in de consistorie door oud. Haitsma namens de classis en door burgemeester Rasterhof namens de burgerlijke gemeente.

Zending Kampen

In opdracht van de kerkeraad van de Gereformeerde kerk van Kampen (scriba J. Bos) is een van de zendingsscribae, de heer J. Berger momenteel in Zuid-Afrika voor een werkbezoek aan het Richmond-district, waar door ds. J. Vonkeman en zijn helpers gewerkt wordt onder de Zoeloes.

Zaterdagmorgen 9 maart j.l. ontving de zen-

dingscommissie bericht van ds. J. Vonkeman dat hij met de Landrover tijdens een tocht een ongeluk heeft gehad. Hemzelf mankeert vrijwel niets, maar de heer Berger moest in het ziekenhuis van Pieter Maritzburg opgenomen worden. Hij heeft een paar ribben gebroken en een long is ietwat beschadigd. Er is geen levensgevaar, maar de genezing zal tijd vergen.

„We moeten wel dankbaar zijn”, schrijft ds. Vonkeman, „dat de goede Vader twee levens heeft gespaard”.

Ds. R. Brands. Woensdag 13 maart j.l. heeft ds. R. Brands, predikant van de gemeenten te Oegstgeest (scriba J. Mandema) en Valkenburg medegedeeld, dat hij zijn ambt als dienaar des Woords neerlegt en zich met zijn gezin gevoegd heeft bij de Gereformeerde (syn.) kerk te Oegstgeest.

Naar aanleiding hiervan, gaf de kerkeraad van Valkenburg de volgende verklaring:

De kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Valkenburg acht het gewenst, nu ds. R. Brands zich op 13 maart j.l. onttrokken heeft aan zijn opzicht en tucht, het volgende mee te delen:

Nadat ds. Brands ruim een half jaar in zijn dienst als predikant te Valkenburg geschorst was geweest, berichtte de kerkeraad aan de classis Gouda - Leiden - Woerden, dat hij genoegzame redenen aanwezig achtte om tot afzetting over te gaan.

Toen dit oordeel aan de P.S. Zuid-Holland werd voorgelegd, spraken dezen uit, dat het schorsingsvonnis van 6 mei 1967 „lacunes, gebreken en tegenstrijdigheden” vertoonde, zodat het niet gehandhaafd kon blijven.

De kerkeraad heeft zich daarover in alle ernst beraden en op de classis zitting van 15 februari j.l. meegedeeld, dat hij, hoewel op gewichtige punten de bezwaren van Deputaten niet delend, toch bereid was zich aan hun oordeel over het schorsingsvonnis te onderwerpen. Na gezamenlijk overleg van Deputaten, visitatoren van de classis en kerkeraad, besloot de kerkeraad zelfs tot het uiterste te gaan en de schorsing van ds. Brands op te heffen, zonder onmiddellijk tot een beter gefundeerd schorsingsvonnis te komen. Want, waar verantwoord en mogelijk, moesten de wegen om tot herstel van een normale verhouding tussen predikant en gemeente te komen, open blijven. Ook al handhaafde de kerkeraad voor zich zijn oordeel, dat ds. Brands schorsingswaardig bleef. Immers:

1. ds. Brands volhardde in zijn weigering de „Open Brief” terug te nemen en daarmee ruimte te scheppen voor een verzoening tussen hem en de gemeente.

2. ds. Brands had de kracht van zijn handtekening onder de „Open Brief” bevestigd door de in de „Open Brief” toegezegde steun aan de „Tehuisgemeente in Groningen” metterdaad te verlenen: op zondag 6 oktober 1967 heeft hij aldaar, tegen de waarschuwing van de kerkeraad in, gepreekt.

3. ds. Brands droeg medeverantwoordelijkheid voor het onkerkelijk optreden van de kerkeraad van Oegstgeest (scriba J. Mandema) die zich aan het kerkverband met de kerken in de classis weinig of niets meer gelegen liet liggen.

4. ds. Brands was na het classisbesluit van 4 januari j.l. waarin de kerkeraad - ds. C. J. Breen c.s. was aangemerkt als representerende de Gereformeerde Kerk te Katwijk, ambtelijke werkzaamheden gaan verrichten binnen de kring van de brs. G. Feenstra c.s.

Niettemin wilde de kerkeraad zijn grote tekortkomingen met betrekking tot het schorsingsvonnis d.d. 6 mei 1967 erkennen en daaruit ook de uiterste konsekventies trekken. Op dinsdag 12 maart j.l. berichtte hij aan ds. Brands dat met het terugnemen van het schorsingsvonnis ook diens schorsing was weggevallen. Omdat de kerkeraad echter zijn zakelijke bezwaren handhaafde, zou daarmee van hervatting van ambtswerkzaamheden door ds. Brands in Valkenburg nog geen sprake kunnen zijn. De kerkeraad stelde voor op vrijdag 15 maart een samenspreking over de totale situatie waarin kerkeraad en predikant zich thans bevonden, te houden.

Reeds woensdag 13 maart ontving de kerkeraad volkomen onverwachts een schriftelijke mededeling van ds. Brands, dat hij zijn ambt als dienaar des Woords zowel te Oegstgeest als te Valkenburg had neergelegd (ook al had hij met vreugde kennisgenomen van de opheffing van zijn schorsing). Met zijn vrouw had hij zich op dezelfde 13e maart als lid bij de synodale kerk van Oegstgeest gemeld. Aan de voorgestelde bespreking op 15 maart zou hij daarom niet deelnemen.

Het bovenstaande kan ieder overtuigen, dat de kerkeraad te Valkenburg heeft willen luisteren naar de kritiek, die kerkelijke vergaderingen en deputaten op zijn beleid hebben geleverd. De kerkeraad heeft echter ook veel kritiek, die vanuit de kerken op hem werd geïfend, naast zich neergelegd. Die kritiek betrof de kern van de zaak.

Deze kern is duidelijk te formuleren. Ds. Brands deelt in zijn brief van 13 maart mee: „Ik meen o.a. dat wat ons in de vrijmaking voor ogen gestaan heeft, is mislukt en dat wij nu de consequenties daarvan moeten trekken”. Daar tegen heeft de kerkeraad van het begin tot het einde met alle kracht geprotesteerd.

De inzet van de strijd te Valkenburg was tegen of voor het recht en de plicht tot vrijmaking anno Domini 1967/68. Schoonschijnende woorden hebben niet kunnen verhinderen dat de beschouwingen van ds. Brands hem hebben gebracht waar hij (naar zijn eigen laatste woorden aan de kerkeraad te Valkenburg) per consequentie wel moest terecht komen: terug binnen de synodale gemeenschap.

Wij zijn, met erkenning van al onze tekortkomingen in de gevolgde procedure dankbaar, dat wij van de Here kracht ontvangen hebben om als Gereformeerde Kerk stand te houden. In de verdediging van wat de Here ons in de jaren 1944 e.v. geschonken heeft, vond onze lankmoedigheid jegens ds. Brands haar grens.

Het einde van het conflict met ds. Brands moge allen, die voor de motieven van onze strijd geen oog hadden of wilden hebben, tot lering zijn.

Namens de kerkeraad,
G. van den Eykel,

praeses

A. de Vries Czn.,

scriba

Classis 's-Hertogenbosch. De afgevaardigden van Eindhoven (scriba: L. T. Schravendeel), zijn door de classis Den Bosch nog niet toegelaten. De classis besloot eerst nog de kerkeraad (ds. Van den Brink) door een commissie te doen vermanen en pas nadat deze commissie rapport zal hebben uitgebracht, te beslissen over de toelating van de kerkeraad (scriba L. T. Schravendeel).

Enschede-Z.W. De kerkeraad van Enschede-Z.W. kreeg van zijn medelid en ouderling drs. J. N. Schilder, arts te Enschede, het advies zijn vergaderingen 's avonds om half elf te sluiten. Dit zou z.i. mogelijk gemaakt kunnen worden door een andere vergadertechniek. Met name stelde drs. Schilder voor het nazien van de ingekomen stukken door een kleine commissie, die dan in de regel kort kan rapporteren. De kerkeraad zou zich over deze gedachte nader beraden.

ADRESSEN

Ds. D. Los, Laan van Eik en Duinen 196, 's-Gravenhage.

De heer G. B. v. d. Vlies, Nijldreef 29, Utrecht, tel. (030) 27983. Het postgironummer blijft ongewijzigd, nl. 42 61 67 ten name van boekhouder Geref. Kerk (vrijgemaakt) van Utrecht-Noord West te Utrecht.

VERKLARING

Zaandam. Daar wij reeds meerdere malen hebben opgemerkt, dat inzake de besluitvorming op de kerkeraadsvergadering van 26 okt. 1967 een onjuiste weergave wordt gegeven, stellen ondergetekende zusters en broeders er prijs op te verklaren, dat zij deze kerkeraadsvergadering in het kerkgebouw aan de Botenmakersstraat, als stilzwijgende getuigen hebben bijgewoond, waar, na langdurige beraadslaging, een voorstel, door zes ambtsdragers ingediend, werd aanvaard met een stemverhouding van vijf tegen vier, aldus luidend:

„De kerkeraad spreekt uit dat de gehouden classicale vergadering op 13 september/4 oktober j.l. niet aan te merken is als een wettige vergadering van de Gereformeerde Kerken in het ressort Alkmaar-Zaandam, vanwege de aanwezigheid van de Kerken van Koog-Zaandijk en Wormerveer, en dat ook een zodanig samengestelde vergadering in de toekomst niet meer als wettig zal worden erkend.”

Tijdens de discussie voor de stemming, heeft de praeses, gezien reeds eerder door broeders gedane uitlatingen o.m. gevraagd of het besluit ook de consequentie inhield, dat met degenen

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)

Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm

Familieberichten 15 ct. per mm

die daartegen zouden stemmen de Avondmaalsgemeenschap zou zijn verbroken.

Na onderling beraad door de indieners van het voorstel, hebben al deze broeders t.w. J. Beeuwkes, H. de Bruine, D. Grasdijk, A. Hordijk en J. Kolkman, hoofd voor hoofd uitgesproken deze consequentie te aanvaarden.

W. J. van Atten Jr., C. Bootsman, B. Braam, G. Braam-Bultje, C. Camfferman, G. Dekker, F. van Es, B. J. Hazenberg, M. Hoebeke, P. W. C. van der Horst, A. Kramer Sr., A. Kramer Jr., L. Middel, G. Slootweg, G. J. L. Steffens, A. Steffens-Visser, D. van der Veen, J. Veldman, W. Verhoef, D. IJst, W. J. Zwart.

VERSCHEENEN:

DE VAL VAN ASSEN

door

Dr. J. Schelhaas Hzn.

In deze brochure geeft dr. Schelhaas (de bekende hoofdredacteur van Waarheid en Eenheid) een uitgebreide en geargumenteerde uiteenzetting over de betekenis van de Val van Assen.

Als deputaat heeft dr. Schelhaas de behandeling van deze zaak van dichtbij meegemaakt. Hij diende zelfs een minderheidsrapport in (wordt als bijlage opgenomen).

In het woord vooraf schrijft dr. Schelhaas:

„De val van Assen is de kenschetsing van het besluit van de Gen. Synode der Geref. kerken, gehouden te Amsterdam/Lunteren in 1967 „dat deze uitspraak niet langer als leeruitspraak in de kerken gelden zal”. De brochure bedoelt de Reformatie der kerken te bevorderen”.

Omvang 96 pag.

Prijs f 4,95

Afmeting van de brochure 10 x 10 cm.

Bestellingen telefonisch of schriftelijk aan: Theologische boekhandel & Antiquariaat TON BOLLAND, Samuel Esmeijerstraat 57, Vlaardingen, tel. 010-348545, of door overschrijving van f 5,35 (incl. f 0,40 porto) op giro 129206.

„VOOR VREDE VRIJGEMAAKT”

van deze sterk de aandacht trekkende brochure over ontwikkelingshulp is nog een klein restant van de tweede druk over.

Wees er daarom vlug bij!

Toezending volgt direkt na storting van f 3,— op giro 13500 R 15444 t.n.v. A. Rietveld, Mauvestr. 19-III, A'dam.

Verschenen:

WAT IS

EEN CHRISTEN

NODIG

TE GELOVEN?

Ds. F. F. Venema.

Een Gereformeerde Geloofsleer

287 blz. Linnen band f 10,90.

BOEKERIJ „DE LANTAARN”

Compagnieweg 50 — HILVERSUM — Telefoon 02150-50357